

До спеціалізованої вченої
ради ДФ 41.086.002
у Національному університеті
«Одеська юридична академія»

В І Д Г У К

**офіційного опонента, доктора юридичних наук, професора
Притики Юрія Дмитровича на дисертацію Прущак Валерії Євгенівни
«Врегулювання спору за участю судді у цивільному судочинстві України»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 081 «Право»**

Актуальність обраної теми дослідження.

На нашу думку, актуальність обраної дисертантом теми дослідження обумовлюється наступним. Довготривалість та економічна напруженість судового процесу обумовлюють перевантаженість судів, проблеми із забезпеченням рівноправності та змагальності сторін, та як наслідок невиконання основних завдань цивільного судочинства. Проведення комплексного реформування системи захисту прав і інтересів особи, потребує удосконалення положень чинного ЦПК України з врахуванням міжнародних та європейських стандартів у сфері запровадження альтернативних судочинству способів вирішення спорів у цивільний процес з урахуванням ефективності їх реалізації у правозастосовчій діяльності інших зарубіжних країн, а також тих проблемних питань, що виникають у судовій практиці, для забезпечення належної правової регламентації проведення процедури врегулювання спору за участю судді.

Врегулювання спору за участю судді постає таким альтернативним способом вирішення спорів, де за допомогою неупередженого посередника –

судді – сторони можуть налагодити процес комунікації задля вирішення спірної ситуації прийнятним інтересам кожної із сторін чином. Зважаючи на це з одного боку природньо постає питання про необхідність дослідження правового статусу судді, створення оптимальних умов для виконання суддею обов'язку щодо налагодження переговорного процесу між сторонами цивільно-правового спору та доведення означеної процедури до позитивного рішення, з іншого – така роль судді істотно підвищує вимоги до його компетентності, від якої залежить налагодження конструктивного діалогу та вирішення спору. Таким чином, можна констатувати, що нерозв'язаною залишається проблема підготовки судді до проведення процедури врегулювання спору за участю судді, що в свою чергу підкреслює актуальність роботи.

Відсутність належного правового регулювання питання порядку проведення процедури врегулювання спору за участю судді також обумовлює необхідність здійснення науково-теоретичного дослідження даного аспекту, адже від цього залежить ефективність застосування означеної процедури.

Актуальність дослідження врегулювання спору за участю судді не вичерпується лише відносною новизною цивільного процесуального законодавства України, оскільки і його практичне застосування свідчить про необхідність розв'язання низки проблем, що ускладнюють здійснення процедури та вирішення завдань цивільного судочинства – захисту прав і законних інтересів сторін цивільно-правового спору в цілому.

Нарешті про актуальність обраної теми дисертаційної роботи В.Є. Прущак свідчить також і стан дослідження її в науці цивільного процесуального права, який не можна вважати достатнім, адже незважаючи на значну кількість наукових робіт вітчизняних і зарубіжних учених присвячених проблемам запровадження альтернативних судочинству способів вирішення спорів, комплексні наукові роботи, присвячені саме проблематиці правового регулювання процедури врегулювання спору за участю судді, порядку проведення та допустимого ступеня активності судді під час її здійснення відсутні взагалі.

Відтак слід визнати, що обрана дисертантом тема розглядається на рівні дисертаційного дослідження вперше, а отже дисертаційну роботу слід вважати такою, що відповідає вимогам актуальності та є необхідною для подальшого розвитку доктрини цивільного процесуального права.

Важливість теми дисертаційного дослідження підтверджується включенням її до плану науково-дослідної роботи кафедри цивільного процесу «Реформа цивільного процесуального права в умовах інтеграційних процесів в Україні» на 2016-2020 рр. як складової плану науково-дослідної роботи Національного університету «Одеська юридична академія» «Стратегія інтеграційного розвитку України: правовий та культурний вимір» (державний реєстраційний номер: 0116U0184) на 2016-2020 рр.

З цього робимо висновок, що актуальність теми дисертаційного дослідження **Прущак Валерії Євгенівни на тему «Врегулювання спору за участю судді у цивільному судочинстві України»** має комплексний характер, відзначається теоретичною та практичною значимістю розв'язуваних проблем, характером обговорюваних питань, потребам приведення чинного цивільного процесуального законодавства відповідно до міжнародних стандартів, а отже, й **беззаперечно високим рівнем актуальності.**

Аналіз структури та змісту дисертації. Структурно дисертаційне дослідження відповідає усім вимогам, які пред'являються до такого роду робіт. Архітектоніка роботи визначена таким чином, що дисертант досліджує тему дисертації, рухаючись від питання загального, для розуміння її характеру, до питань, що стосуються окремих положень врегулювання спору за участю судді, зокрема судді як обов'язкового учасника процедури та безпосередньо порядку проведення та припинення врегулювання спору за участю судді, що дозволяє автору в основному повно та всебічно розкрити предмет дослідження. У вступі дисертантом обґрунтовано актуальність теми дослідження, окреслено ступінь її наукової розробки; висвітлено зв'язок роботи з науковими програмами, планами та темами; визначено мету, завдання, об'єкт та предмет, методи

дослідження; сформульовано основні наукові положення, які характеризуються науковою новизною або її елементами і які виносяться на захист; висловлене бачення дисертанта щодо впровадження результатів дослідження та дана характеристика їх апробації, означено структуру і обсяг роботи.

Розділ 1 роботи «Теоретичні засади врегулювання спору за участю судді у системі альтернативних способів вирішення спорів» складається з двох розділів, що присвячені історичним етапам формування альтернативних традиційному судочинству способів подолання суперечностей та аналізу вітчизняного й зарубіжного досвіду їхнього впровадження.

У підрозділі 1.1. *«Історичні та соціальні передумови виникнення, становлення та застосування альтернативних способів вирішення цивільно-правових спорів»* дисертантом ґрунтовно проаналізовано всесвітню історію правового регулювання альтернативних способів вирішення спорів, а також їхнє становлення на українських землях. Це дало автору змогу сформулювати власну періодизацію становлення та розвитку примирних процедур, що відзначається новизною наукових підходів.

Автор приділив увагу передумовам застосування примирних процедур для подолання правових суперечностей (с. 33-34), серед яких слушно виокремлює соціальні, моральні, економічні та політичні передумови.

Підрозділі 1.2. *«Особливості врегулювання спору за участю судді, його місце у системі альтернативних способів вирішення цивільно-правових спорів: вітчизняний та зарубіжний досвід»* присвячено з'ясуванню приналежності означеного інституту до певного виду альтернативного вирішення спорів.

Обґрунтовано авторське визначення альтернативних способів вирішення спорів, під якими слід розуміти саме альтернативні офіційному судочинству засоби досягнення згоди та мирного забезпечення інтересів кожного і подолання суперечностей в цілому (с. 40-41).

Дисертантом не підтримується висловлена у науці думка щодо приналежності врегулювання спору за участю судді до медіації. Також, автор формулює аргументоване твердження, що процедура врегулювання спору за

участю судді не є самостійним видом провадження цивільного судочинства з огляду на дві підстави: зупинення провадження по справі являє собою тимчасове припинення судом вчинення усіх процесуальних дій під час судового розгляду; наслідком припинення провадження по справі є припинення цивільно-процесуальних правовідносин, які виникають лише між судом та іншими учасниками процесу з приводу розгляду та вирішення цивільної справи (с.60).

Наприкінці підрозділу автор доходить влучного висновку, що врегулювання спору за участю судді є одночасно самостійним способом вирішення цивільно-правових спорів, відмінним від медіації, якому притаманні як загальні ознаки АВС, так і власні, та інститутом цивільного процесуального права з огляду на те, що: по-перше, означений інститут врегульований ЦПК України; по-друге, здійснення вказаної процедури відбувається за участю судді та сторін цивільно-процесуальних правовідносин; по-третє, процедура врегулювання спору за участю судді покликана вирішити завдання цивільного судочинства, закріплені у частині першій статті 2 ЦПК України, а саме справедливий, неупереджений та своєчасний розгляд і вирішення цивільних справ з метою ефективного захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів держави.

Матеріал з питань, віднесених до *Розділу 2 «Загальна характеристика врегулювання спору за участю судді»* автор розділив по двох підрозділах.

У підрозділі 2.1. *«Поняття, ознаки та принципи врегулювання спору за участю судді»* дисертантом досліджено доктринальні підходи до розуміння терміну «врегулювання спору за участю судді», що дало можливість сформулювати його авторське визначення, а саме: врегулювання спору за участю судді являє собою переговорний, структурований та конфіденційний процес, в якому сторони спору намагаються самостійно, на добровільній основі вступити у перемовини за підтримки нейтрального неупередженого

посередника – судді, що за допомогою власних професійних навичок та знань спрямовує сторони до мирного врегулювання спору (с. 65).

Автором проаналізовано правову природу означеного інституту і через перелік притаманних йому ознак. Дисертант відзначає, що так як інститут врегулювання спору за участю судді є одним із способів АВС, йому притаманні зовнішні ознаки, характерні для усіх видів АВС, які досить детально розглянуті у правовій доктрині. Проте, автор приходить до висновку, що означеному інституту притаманні і внутрішні (або сутнісні) ознаки, які властиві лише інституту врегулювання спору за участю судді, серед яких: наявність судді, в провадженні якого знаходиться справа, що виконує функції нейтрального посередника; можливість використання зазначеного способу лише до початку розгляду справи по суті; передбачене право судді запропонувати сторонам мирний шлях врегулювання спору; безпосередня відповідальність сторін за ухвалені рішення.

Слід погодитись із висновком дисертанта про відсутність єдиної наукової та юридичної позиції з приводу системи, наявної кількості та конкретного змісту принципів врегулювання спору за участю судді. З огляду на це здобувач ґрунтовно їх дослідив, що дозволило йому сформулювати власну класифікацію принципів, на основі яких проводиться врегулювання спору за участю судді, на дві групи: перша група – це принципи цивільного процесуального права, які впливають на означену процедуру як на інститут цивільного процесуального права, друга група – це спеціальні принципи, що безпосередньо притаманні врегулюванню спору за участю судді як самостійному способу альтернативного вирішення спорів (с.69).

У підрозділі 2.2. *«Передумови запровадження та умови проведення врегулювання спору за участю судді»* заслуговує на підтримку звернення уваги автора на питання умов, що забезпечують середовище, в якому інститут врегулювання спору за участю судді може розвиватися та функціонувати на належному рівні. Зазначене дало підстави дисертанту надати власне визначення терміну «умови», під якими розуміється сукупність законодавчо створених

взаємопов'язаних обставин, які забезпечують використання означеної процедури у вирішенні цивільно-правових спорів, визначають межі застосовування та обумовлюють її результативність. Знаходить підтримку запропонована автором класифікація умов проведення процедури врегулювання спору за участю судді на три групи: процесуальні; організаційно-методичні та суб'єктивні умови (с. 96).

Розділ 3 «Порядок проведення та припинення врегулювання спору за участю судді» складається з двох підрозділів.

У підрозділі 3.1. *«Суддя як обов'язковий учасник процедури врегулювання цивільно-правового спору за участю судді»* серед інших, не менш важливих питань розглядаються наступні проблемні питання теоретичного та практичного характеру: встановлення кола повноважень судді як центральної фігури серед учасників процедури врегулювання спору через розкриття сутності його правового статусу. Дисертант відзначає, що складовими елементами правового статусу судді під час здійснення врегулювання спору є його спеціальна підготовка та процесуальний статус – сукупність прав і обов'язків, якими його наділено законодавством з метою здійснення вищевказаної процедури. З урахуванням світової практики в цьому розділі пропонується законодавчо запровадити професійну підготовку судді як учасника процедури врегулювання цивільно-правового спору за участю судді за такими критеріями: об'єктивний, психологічний, оціночний, організацію якої покласти на Вищу кваліфікаційну комісію суддів України (с. 112-113). Обґрунтовані й інші пропозиції, спрямовані на удосконалення законодавства в цій частині.

Підрозділі 3.2. має назву *«Порядок проведення та правові наслідки врегулювання спору за участю судді»*. Дослідження обраної тематики було б не повним без з'ясування питань, що стосуються серцевини самої процедури врегулювання спору за участю судді, а саме порядку її проведення, з огляду на дефіцит процесуальної регламентації. Досить слушним є запропоноване автором розмежування порядку проведення процедури врегулювання спору за

участю судді за основними етапами, які не мають чітко обмежених процесуальних рамок. Дисертант вірно наголошує на їх гнучкості та відносній неформальності та умовно поділяє на: підготовчий, переговорний та заключний етапи.

Автор на підставі матеріалів судової практики звертає увагу на неузгодженість нормативного регулювання питання початку проведення процедури та постановлення відповідної ухвали. У контексті цього позитивною є пропозиція автора, яка передбачає, що задля однакового розуміння судами змісту статті 202 ЦПК України ч. 1 ст. 202 ЦПК України слід викласти у такій редакції: «Про проведення процедури врегулювання спору за участю судді суд постановляє ухвалу, якою одночасно зупиняє провадження у справі. Ухвала підлягає оскарженню в частині зупинення провадження по справі».

У дисертаційному дослідженні також з'ясовуються питання наслідків здійснення врегулювання спору за участю судді. Автор робить у цьому контексті правильний висновок, що наслідки залежать від усвідомлення та прийняття сторонами власних домовленостей у ході процедури і правильно обраної техніки й досвіду судді-посередника та відповідно до цього можуть мати позитивний або негативний характер (с. 141).

Завершують основний зміст *Висновки* до дисертації.

Робота містить 3 *додатки*, серед яких: список публікацій здобувача за темою дисертації та акти впровадження дисертаційної роботи В.Є. Прущак у навчальну, науково-дослідну та практичну діяльність.

Оцінка методології дослідження. Обґрунтованість наукових положень дисертації забезпечується застосуванням сучасних методів наукового дослідження. Здобуті дисертантом результати базуються на комплексному використанні методів наукового пізнання, які в своєму логічному поєднанні дають змогу всебічно розглянути проблематику імплементації інституту врегулювання спору за участю судді у цивільне судочинство України.

Методологічним підґрунтям роботи стала сукупність філософських, загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання, зокрема: історико-правовий метод, системний метод, формально-логічний метод, метод абстрагування та узагальнення, юридико-статистичний метод, структурний метод та компаративістський метод.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків, рекомендацій. Структура дисертації обумовлена завданнями дослідження та в цілому відповідає внутрішньому логічному зв'язку його етапів. Метою дослідження автором визначено виявлення та вирішення теоретичних і практичних проблем застосування процедури врегулювання спору за участю судді при вирішенні цивільно-правових спорів у цивільному судочинстві України. Для досягнення наведеної мети було виокремлено достатню кількість завдань (сім), які на підставі тексту дисертації та висновків до роботи були успішно вирішені, оскільки завдяки цьому запропоновано розв'язання теоретичних та практичних питань, пов'язаних із удосконаленням застосування інституту врегулювання спору за участю судді.

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані дисертантом, у своїй більшості є обґрунтованими, аргументованими та переконливими. Автором для обґрунтування своїх висновків, пропозицій та рекомендацій використано великий обсяг літературних джерел, серед яких міжнародні документи, нормативно-правові акти різних держав, теоретичні джерела різних часів, судові рішення.

Структура дисертаційного дослідження логічно побудована та характеризується чітким змістовним наповненням. Правильно побудований план дисертації дозволив її автору досить повно і всебічно дослідити питання, виконати завдання і досягнути мети дослідження. Обґрунтованість власних наукових результатів підтверджується і тим, що автор робить висновки на підставі аналізу й зіставлення поглядів і концепцій інших науковців, вдало ілюструє результати судової практики.

Наукова новизна одержаних результатів визначається тим, що дисертація В.Є. Прущак є першим у науці цивільного процесуального права України спеціальним комплексним дослідженням правової регламентації процедури врегулювання спору за участю судді як самостійного способу альтернативного вирішення цивільно-правових спорів з урахуванням міжнародних стандартів та зарубіжного законодавчого досвіду.

Вимогам щодо наукової новизни відповідає низка сформульованих автором положень, які винесені на захист. Зокрема, автором:

- сформульовано визначення процедури врегулювання спору за участю судді як переговорного, структурованого та конфіденційного процесу, в якому сторони спору намагаються самостійно, на добровільній основі вступити у перемовини за підтримки нейтрального неупередженого посередника – судді, який за допомогою власних професійних навичок та знань спрямовує сторони до мирного врегулювання спору;

- доведено, що врегулювання спору за участю судді є одночасно самостійним альтернативним способом вирішення цивільно-правових спорів, відмінним від медіації, та інститутом цивільного процесуального права. В контексті інституту цивільного процесуального права пропонується його розглядати як сукупність цивільних процесуальних норм, що регулюють цивільні процесуальні відносини з метою вирішення завдань цивільного судочинства, закріплених частиною першою статті 2 ЦПК України, шляхом здійснення примирних процедур за участю судді;

- виділено групи основних ознак врегулювання спору за участю судді. Зовнішніми ознаками процедури є: а) наявність цивільно-правового спору між сторонами, б) часткова самоврегульованість процедури, в) добровільний характер застосування процедури, г) майже необмежена процедурна диспозитивність, д) участь третьої незалежної особи в якості нейтрального посередника, є) кінцевий акт застосування означеного способу альтернативного вирішення спорів, який поширює свою дію тільки на сторони. Внутрішніми ознаками є: а) наявність судді, у провадженні якого знаходиться справа, що

виконує функції нейтрального посередника, б) можливість використання означеного способу лише на початку розгляду справи по суті, в) передбачене право судді запропонувати сторонам мирний шлях врегулювання спору, г) безпосередня відповідальність сторін за ухвалене рішення;

– здійснено поділ принципів, на основі яких проводиться врегулювання спору за участю судді, на дві групи з огляду на одночасну належність даного інституту до цивільного процесуального права і до альтернативних судочинству способів вирішення спорів. Перша група – це принципи цивільного процесуального права, які впливають на означену процедуру як на інститут цивільного процесуального права. До них відносяться: а) верховенство права, б) рівність усіх учасників судового процесу перед законом та судом, в) змагальність, г) диспозитивність, д) обов'язковість судового рішення, е) неприпустимість зловживання процесуальними правами, є) розумність строків. Друга група – це спеціальні принципи, що безпосередньо притаманні врегулюванню спору за участю судді як самостійному способу альтернативного вирішення спорів: а) добровільність, б) конфіденційність, в) нейтральність та неупередженість судді-посередника, г) правомочність, д) гнучкість та структурованість процедури, є) співробітництво судді та сторін спору;

– запропоновано запровадження інформаційного Інтернет-ресурсу, на якому буде розміщено інформацію про суддів, за участю яких може відбуватися процедура врегулювання спору за участю судді, тобто «Реєстр суддів, які можуть здійснювати процедуру врегулювання спору за участю судді». Основним завданням Реєстру суддів, які можуть здійснювати процедуру врегулювання спору за участю судді, встановлено забезпечення вільного доступу сторін спору до повної інформації щодо судді, за участю якого може відбуватися означена процедура;

– структуровано процедуру врегулювання спору за участю судді та запропоновано здійснити її поділ на такі етапи: підготовчий (вступний), що передбачає організаційні процедури до початку проведення врегулювання спору за участю судді; переговорний, спрямований на безпосереднє

врегулювання цивільно-правового спору між його учасниками; заключний, який полягає у припиненні врегулювання спору за участю судді.

Перелічені наукові положення є основними, найбільш значущими, викладені несутеречно з урахуванням ступеня їхньої новизни. Стиль їх викладання дозволяє усвідомити зміст і новизну у порівнянні з раніше висловленими у науці цивільного процесуального права підходами щодо питань, які є предметом даного дослідження.

Немало і таких наукових положень та висновків, які удосконалюють вчення про альтернативні способи вирішення спорів, зокрема врегулювання спору за участю судді, надають йому подальшого розвитку. Вони сформульовані у дисертації (с.с. 9-12), а також у опублікованих працях дисертанта, серед яких: 11 публікацій, у тому числі 4 наукові статті, опубліковані у фахових виданнях, перелік яких затверджений МОН України, 1 наукова стаття, опублікована у періодичному виданні іншої держави (Республіка Польща), а також 6 тез доповідей на міжнародних і всеукраїнській науково-практичних конференціях, засіданнях круглого столу.

Практичне значення одержаних автором дисертації результатів полягає у тому, що вони можуть бути використані за різними напрямками у:

- науково-дослідній діяльності – для подальшого дослідження інституту врегулювання спору за участю судді та альтернативних способів вирішення спорів у цілому;
- правотворчому процесі – під час вдосконалення чинних та розроблення нових законодавчих актів у сфері застосування процедури врегулювання спору за участю судді при вирішенні цивільно-правових спорів;
- правозастосовній діяльності – для вдосконалення організаційно-правових засад діяльності органів судової влади щодо врегулювання цивільно-правових спорів за участю судді (Акт Київського районного суду м. Одеси від 15 січня 2020 року);

– навчальному процесі – при викладанні навчальних дисциплін «Цивільний процес», «Актуальні питання цивільного процесуального права», «Альтернативні засоби захисту цивільних прав», «Врегулювання спору за участю судді», підготовці підручників, навчальних та навчально-методичних посібників, практикумів із зазначених дисциплін (Акт Національного університету «Одеська юридична академія» від 07 листопада 2019 року).

Викладене вище може бути підставою для загальної високої оцінки дисертації В.Є. Прущак на тему: «Врегулювання спору за участю судді у цивільному судочинстві України».

У результаті вивчення дисертації текстових запозичень без посилання на джерело не виявлено, порушення академічної доброчесності відсутні.

Надаючи позитивну оцінку дисертаційному дослідженню та відзначаючи переконливий список наукових досягнень автора, слід, разом з тим, зазначити про наявність певних дискусійних положень, щодо яких слід окремо висловитися. До зауважень і спірних питань, що можуть слугувати підґрунтям наукової дискусії під час захисту цієї роботи, необхідно віднести наступні:

1. Автором дисертаційного дослідження (стор. 69 дисертації) наведено класифікацію принципів, на основі яких проводиться врегулювання спору за участю судді, та здійснено їхній поділ на дві групи. До першої групи дисертант відносить засади цивільного судочинства, що закріплені в положеннях статті 2 ЦПК України, а саме: верховенство права, рівність усіх учасників судового процесу перед законом та судом, змагальність, диспозитивність, обов'язковість судового рішення, неприпустимість зловживання процесуальними правами, розумність строків. Проте, окрім означених принципів, частина третя статті 2 ЦПК України під засадами цивільного судочинства визначає пропорційність, гласність і відкритість судового процесу та його повне фіксування технічними засобами, забезпечення права на апеляційний перегляд справи, забезпечення права на касаційне оскарження судового рішення, відшкодування судових витрат сторони, на користь якої ухвалене рішення, які не були розкриті у

дисертаційній роботі В.Є. Прущак. У зв'язку з цим потребує конкретизації позиція дисертанта з приводу того, як впливають на процедуру врегулювання спору за участю судді означені принципи цивільного судочинства.

2. За результатом написання дисертаційної роботи дискусійним залишилось питання щодо суб'єктного складу процедури врегулювання спору за участю судді. Частина 1 статті 203 ЦПК України передбачає, що проведення врегулювання спору за участю судді здійснюється у формі спільних та (або) закритих нарад. Спільні наради проводяться за участю всіх сторін, їх представників та судді. Закриті наради проводяться за ініціативою судді з кожною із сторін окремо. Аналізуючи чинне законодавство України, автор дійшов цілком обґрунтованого висновку, що залучення представників до участі у спільних нарадах не суперечить нормам чинного законодавства, а необхідність їхньої участі має покладатися на розсуд безпосередньо сторін цивільно-правового спору, адже процесуальний представник не заступає сторону у цивільному процесі (за винятком законних представників), а діє поряд з нею, на захист її суб'єктивних прав і охоронюваних законом інтересів і може бути вкрай необхідним під час пошуку взаємоприйнятних шляхів подолання суперечностей між сторонами (стор. 137 дисертації). Однак, поза увагою залишилося питання щодо осіб, які можуть брати участь у закритих нарад під час проведення врегулювання спору за участю судді. Таким чином, позиція автора з цього питання не отримала розкриття у змісті дисертації, що в свою чергу вказує на доцільність більш чіткого пояснення думки дисертанта щодо суб'єктного складу під час проведення закритих нарад в рамках проведення врегулювання спору за участю судді.

3. У змісті дисертаційного дослідження В.Є. Прущак висловлює тезу щодо доцільності створення впорядкованого переліку, який би забезпечував вільний доступ сторін спору до інформації щодо судді, за участю якого може відбуватися процедура врегулювання спору, а саме формування «Реєстру суддів, які можуть здійснювати процедуру врегулювання спору за участю судді». У зв'язку із цим дисертантом запропоновано під час визначення судді

або колегії суддів (судді-доповідача) для розгляду конкретної справи шляхом автоматизованого розподілу справ за допомогою Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи запровадити існування в ній позначки про можливість суддею здійснювати врегулювання спору за участю судді (стор. 113-114 дисертації). Погоджуючись з прагненням автора систематизувати інформацію стосовно судді, за участю якого може відбуватися процедура врегулювання спору, дискусійним залишається питання порядку визначення судді у разі прийняття сторонами рішення про проведення врегулювання спору за участю судді з огляду на те, що не всі судді будуть внесені до відповідного Реєстру, та як наслідок не всі матимуть можливість приймати участь у автоматизованому розподілі справ.

4. Протягом усього дисертаційного дослідження Прущак В.Є. висловлює обґрунтовану позицію, що врегулювання цивільно-правового спору за участю судді – це вигідний для обох сторін спосіб подолання конфліктної ситуації, який ставить за мету задоволення інтересів протилежних учасників спору, є безумовним варіантом економії процесуального часу та прискорення розгляду справи, та як наслідок, допомагає уникнути зайвого навантаження (стор. 36, 106, 152 дисертації). Загалом підтримуючи думку автора стосовно того, що врегулювання спору за участю судді є дієвим механізмом подолання суперечностей, дисертанту доцільно було б присвяти більше уваги практичним аспектам, судовій практиці та здійснити кількісний і якісний аналіз справ, які були розглянуті судами із застосуванням процедури врегулювання спору за участю судді в Україні.

5. Виходячи із запропонованої автором логіки порівняльного аналізу міжнародно-правових документів та актів національного законодавства в сфері медіації з регулюванням судового посередництва (медіації), автору варто було охопити більш широке коло досліджуваних актів. Так, аналізуючи на стор. 57 роботи, законопроекти, якими передбачалось регулювати інститут медіації, можливо було дати стислий аналіз поданого Кабінетом Міністрів України до Верховної Ради України проекту Закону України « Про медіацію» № 2706 від

28.12.2019 року. Погоджуючись з автором, що міжнародними джерелами регулювання альтернативних способів вирішення спорів є акти Ради Європи та Європейського Союзу (стор.150), до них треба також віднести Типовий закон ЮНСІТРАЛ про міжнародну комерційну медіацію та міжнародні угоди про врегулювання спорів, досягнуті в результаті медіації 2018 року (Типовий закон ЮНСІТРАЛ про міжнародну комерційну погоджувальну процедуру) та Конвенцію ООН про міжнародні угоди про врегулювання спорів, досягнуті в результаті медіації (Нью-Йорк, 2018 рік («Сінгапурська конвенція про медіацію»)).

Підсумовуючи сказане, слід зазначити, що вказані зауваження відображають власні погляди офіційного опонента і стосуються питань, що мають дискусійний характер, а тому не впливають на загальну позитивну оцінку рецензованої дисертаційної роботи, яка містить низку теоретичних положень, що відповідають вимогам наукової новизни і мають доктринальне та прикладне значення.

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам.

1. Дисертація Прущак Валерії Євгенівни «Врегулювання спору за участю судді у цивільному судочинстві України» є завершеною самостійною кваліфікаційною науковою працею. У ній отримано нові науково обґрунтовані результати, що мають значення для подальшого розвитку науки цивільного процесуального права та вирішують конкретне наукове завдання, яке полягає у розв'язанні теоретичних і практичних проблем застосування процедури врегулювання спору за участю судді.

2. Дисертація В.Є. Прущак за актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями

від 03 квітня 2019 року № 283), п. 10 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 року № 617, а її автор Прущак Валерія Євгенівна – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:

доктор юридичних наук, професор

професор кафедри правосуддя

юридичного факультету

Київського національного університету

Імені Тараса Шевченка

Ю.Д. Притика

13.04.2020р.

